

Отже, корегування ціннісних орієнтирів у правовій площині є одним з тих інструментів, який зможе забезпечити трансформацію державного устрою та правового розвитку, тобто їх перебудову відповідно до воєнних потреб, без чого неможливим видається досягнення балансу у механізмі правового регулювання, правопорядку та здобуття перемоги. Адже від того, які цінності права будуть поставлені на перший план: загальносуспільні (відновлення територіальної цілісності та незалежності держави, забезпечення зовнішньої безпеки) чи особистісні (гарантування прав і свобод громадян) залежатиме мета та засоби правотворчої політики держави. Тобто забезпечення загальносуспільних цінностей і потреб наразі є умовою існування незалежної держави Україна, її подальшого розвитку та гарантування конституційного принципу визнання людини (її прав і свобод) основною соціальною цінністю.

Список використаних джерел

1. Пархоменко Н. М. Альманах права. Правовий світогляд: людина і право. Науково-практичний журнал. Вип. 5. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2014. С. 38–44. С. 38.
2. Крижанівський А. Ф. Правовий порядок суверенної України: становлення та тенденції розвитку (загальнотеоретичне дослідження) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Одеса, 2009. С. 31.
3. Сайфуліна Ю. В. Право і сила: деякі філософсько-правові проблеми. *Сила права і право сили: історичний вимір та сучасне бачення проблеми* : матеріали XXXII Міжнар. історико-правової конф. (м. Полтава, 28–31 трав. 2015 р.). Київ-Полтава : ПУЕТ, 2015. С. 35.
4. Горобець К. В. Аксиосфера права: філософський и юридический дискурс : монографія. Одеса : Фенікс, 2013. С. 94, 99, 102–103.
5. Горбулін В. П., Качинський А. Б. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки : монографія. Київ : НІСД, 2010. С. 24.
6. Горобець К. В. Ієрархія цінностей права. *Вісник Академії адвокатури України*. 2012. Число 2. С. 77–81.
7. Грищук О. В., Соломчак Х. Б. Позитивна правова відповідальність людини: детермінаційні аспекти : монографія. Хмельницький, 2016. С. 236.

Власенко Валерій Павлович,
доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ОСОБИ В СТРУКТУРІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Розвиток сучасного українського суспільства характеризується інтеграційними процесами, реформуванням органів державної влади,

посиленням взаємодії державних органів з інститутами громадянського суспільства тощо. За таких умов все більше актуалізується питання забезпечення режиму законності в державі, професіоналізму особи під час здійснення юридичної діяльності, що базується на принципах справедливості та відповідальності. Саме правова культура особи як частина цілісної культури суспільства, об'єднує та пронизує усі сфери людської діяльності, виступає соціальною гарантією дії верховенства права, відображає процеси, пов'язані з правовою діяльністю в суспільстві та ін. [1].

Академічне розуміння правової культури особи виражається у трьох головних її аспектах: правових культурних орієнтаціях, діяльності щодо їх реалізації, результатах реалізації правових культурних орієнтацій. Засвоєння особою знань, умінь і навичок щодо реалізації норм права є суттю першого аспекту. Другий аспект характеризується творчою діяльністю особи у правовій сфері, в процесі якої вона розвиває свої правові знання, уміння і навички. Третій аспект виражає внутрішній потенціал правової культури (правомірна поведінка, юридичний практичний досвід тощо) [2, с. 537].

Таким чином, зазначене вище обумовлює необхідність з'ясування структурних елементів правової культури особи, що сприятиме більш якісному розумінню її місця в структурі громадянського суспільства. На сьогодні в наукових юридичних джерелах структура правової культури особи визначається по-різному. Зокрема, виділяють такі елементи як: система правових знань, вмій, навичок, емоцій, почуттів, правомірна поведінка, досвід юридичної діяльності тощо. На нашу думку В.М. Селіванов найбільш повно визначив структурні елементи правової культури особи. Такими елементами він пропонує вважати: розуміння сутності та цінності права як вияву справедливості і гаранта невід'ємних прав та свобод, честі й гідності людини; знання прав, свобод та обов'язків людини, звичка правомірної поведінки; усвідомлене бажання втілення правових законів у життя, уміння їх реалізувати; нетерпиме ставлення до будь-яких порушень правопорядку [3, с. 76].

Зазначена структура правової культури особи дає підстави визначити громадянське суспільство як соціальний простір, в якому люди взаємодіють між собою, де основою є цивілізований, самодіяльний і повноправний індивід. Тобто основою і смисловим центром громадянського суспільства являється індивід у всій повноті своїх прав як носій певної соціально-правової ініціативи (соціальна і правова активність, наявність усвідомленої позиції по відношенню до суспільства та права тощо). Так, зазначене вказує на те, що громадянське суспільство також розуміється як сфера добровільної активності особи, що складається з повсякденного життя з його потребами, соціально визнаних традицій благодійності, культурно-освітніх ініціатив, діяльності рухів та організацій, міжнародної діяльності всіх типів добровільних організацій [4].

Правова активність особи, що є елементом її правової культури, набуває важливого значення у формуванні громадянського суспільства. Адже в процесі державоуправління виникають певні труднощі, що пов'язані із налагодженням механізмів участі членів суспільства в управлінні державою, механізмів реалізації та захисту прав людини, подоланням неконструктивного

розшарування суспільства на групи за ціннісними орієнтаціями тощо.

Необхідність вирішення цих питань зумовлює підвищення ролі та значення правової культури особи, цілеспрямованого впливу її цінностей на процес трансформації суспільних відносин. Нині правова культура як суспільний феномен є неодмінною умовою динамізації трансформаційних процесів у напрямі формування в Україні правової держави і громадянського суспільства [5].

В основі ідеї громадянського суспільства знаходиться проблема відносин особи з публічною владою, суспільства з державою. Ця проблема завжди перебувала в центрі філософської і правової думки. Так, ще Платон та Арістотель, хоча й ототожнювали суспільство з державою, але водночас розглядали питання взаємовідносин людини і влади в контексті аналізу різних форм державного правління.

Формування та розвиток громадянського суспільства в сучасних умовах напряму пов'язують із особою як окремою одиницею суспільства, наділеною самосвідомістю та правовою культурою, котра усвідомлено бере на себе відповідальність за свої дії, наділяється сукупністю невідчужуваних прав та свобод. З розвитком громадянського суспільства людина завжди стикалася з безліччю перешкод та проблем на шляху до побудови соціальної, демократичної, сучасної держави, основними із яких були такі поняття, як «свобода» та «відповідальність» [6, с. 381].

На сьогодні важливими умовами належного розвитку громадянського суспільства доцільно вважати: свобода та ініціативність особистості; розвиток суспільних відносин відповідно до принципу, за яким людина завжди повинна розглядатися як мета і ніколи як засіб; реальне забезпечення рівних можливостей; плюралізм усіх форм власності; відсутність поляризації населення на надзвичайно заможних і дуже бідних та ін. [7].

Отже, формування громадянського суспільства і правової держави не можливе без належного рівня правової культури суспільства в цілому та правової культури особи зокрема. Високі моральні якості, розвинена правова культура та правова активність особи визначають зрілість суспільних відносин, відповідною формою якої є інституційна структура правової держави, а змістом – людина, її права, свободи та обов'язки.

Правова культура є також внутрішньою ознакою громадянського суспільства оскільки саме вона визначає те правове поле, яке є необхідним чинником існування демократичного суспільства, стримуючим фактором для узурпації влади і «скелетом» для формування правової системи, на якій тримається будь яка держава [8, с. 34].

Таким чином, правову культуру особи доцільно розуміти як чинник формування та розвитку громадянського суспільства. Адже правова культура особи, що сформована на основі ідейного і правового плюралізму, національних та світових культурно-правових надбань, виступає об'єднуючою концепцією державно-правового розвитку суспільства, є важливим чинником соціальної стабільності, досягнення високого рівня правопорядку.

Список використаних джерел

1. Савченко А. А. Правова культура як атрибут культури суспільства. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2020. № 2. С. 32–36.
2. Правова культура. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ. 2003. Т. 5. 736 с.
3. Правова культура і підприємництво / ред.: В. М. Селіванов. Київ-Донецьк. 1999. 280 с.
4. Карась А. Ф. Філософія громадянського суспільства в класичних теоріях і некласичних інтерпретаціях: Монографія. Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 520 с.
5. Оніщенко Н. М. Макаренко Л. О. Правова культура як феномен громадянського суспільства. *Держава і право. Серія: Юридичні науки*. 2015. Вип. 68. С. 3–15.
6. Ярунів М. І. Формування правової культури юриста в умовах побудови громадянського суспільства. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Політологія. 2017. № 2. С. 381–384.
7. Колодій А. М. Громадянське суспільство та правова держава: проблеми і шляхи розбудови. *Право України*. №7. 2010. С. 12–17.
8. Минькович-Слободяник О. В. Правова і політична культура як невід'ємні складові громадянського суспільства. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2014. Вип. 63. С. 29–34.

*Захаренко Людмила Миколаївна,
старший науковий співробітник наукової
лабораторії з проблем психологічного забезпечення
та психофізіологічних досліджень
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат психологічних наук
Корнійчук Юрій Миколайович,
старший викладач кафедри
спеціальної фізичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ*

НАДАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПОСЛУГ СПЕЦІАЛЬНИМИ ЕКІПАЖАМИ ПОЛІЦІЇ «БІЛИЙ ЯНГОЛЬ»

Розплющимо очі наших сердець на присутність янголів

Згідно із положеннями ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію» завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах: забезпечення